

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО НАДАННЯ ОСВІТИ ДІТЯМ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Сьогодні розвиток суспільства й системи освіти відбувається під впливом світової тенденції до зростання кількості людей з інвалідністю. За даними ООН, кожна десята людина (більше 650 млн. осіб) на планеті має фізичні, розумові чи сенсорні порушення, у 25 % всього населення є різні розлади здоров'я. Така несприятлива закономірність щодо поширення інвалідності у світі та в Україні зокрема, спричинила необхідність розв'язання проблеми щодо освіти дітей з особливими потребами. Міністерством освіти і науки України розроблено ряд нормативних документів, що забезпечують рівний доступ до якісної освіти усіх без винятку дітей, незважаючи на їх психофізичні відмінності.

Останніми роками сучасні вітчизняні науковці, зокрема В.Бондар, О.Волошина, Т.Євтухова, І.Іванова, А.Капська, В.Ляшенко, А.Полударова, М.Сварник, О.Столяренко, П.Таланчук, В.Тесленко, І.Холковська, Є.Холостова, О.Хорошайло, Т.Черняєва, А.Шевцов та ін. присвячують свої праці дослідженням проблеми інтеграції дітей з особливими потребами до навчання в загальноосвітньому навчальному закладі, їх реабілітації та соціалізації до суспільних норм [1, с. 235].

Науковці розрізняють кілька підходів до надання освіти дітям з обмеженими можливостями здоров'я. Основні з них — мейнстримінг, інтеграція, інклюзія. У зарубіжній практиці вони використовуються як близькі за значенням, але не тотожні. Зупинимось детальніше на їх аналізі.

Мейнстримінг. Передбачає розширення соціальних контактів між дітьми з обмеженими можливостями здоров'я та їхніми ровесниками. Здебільшого це позаурочна форма спілкування: участь у спільних масових заходах, перебування в літніх таборах, відвідування клубів за інтересами. Але як показали дослідження, такі стосунки в позаурочний час характеризуються нетривалістю та обмеженістю.

Інтеграція визначається як зусилля, спрямовані на введення дітей у постійне освітнє середовище. Виділяють наступні типи інтеграції. Соціальна інтеграція. Діти з особливими потребами можуть брати участь разом з іншими дітьми в позакласній діяльності, такій як харчування, ігри, екскурсії тощо, як у дошкільних навчальних закладах, так і в загальноосвітніх навчальних закладах, однак, вони не навчаються разом. Функціональна інтеграція. Як діти з особливими потребами, так і їхні однолітки навчаються в одному класі. Існує два типи такої інтеграції: часткова інтеграція та повна інтеграція. При частковій інтеграції діти з особливими потребами навчаються в окремому спеціальному класі або відділенні школи та відвідують тільки окремі загальноосвітні заходи - тоді як при повній інтеграції такі діти проводять увесь час у загальноосвітніх класах. Саме останній тип інтеграції можна розглядати як справжню освітню інтеграцію. Спонтанна або неконтрольована інтеграція. Діти з особливими

потребами відвідують загальноосвітні класи без отримання додаткової спеціальної підтримки. Існують причини вважати, що в багатьох країнах чимала кількість таких дітей складає більшу частину тих, кого залишають навчатися на повторний рік [4, с. 90].

Інтегроване навчання не передбачає зміни в системі освіти, дитина або адаптується до її вимог, або стає неприйнятною. Інтеграція є проміжним етапом розвитку інклюзивної системи освіти [3, с.7].

Інклюзія (включення) — процес збільшення ступеня участі всіх дітей у соціальному житті, у різних програмах. Інклюзивна освіта — це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу [2, с. 133].

Як підказує досвід, спільне навчання та виховання в умовах інклюзивного класу має позитивний вплив і на дітей з особливими потребами, і на здорових дітей. Здорові діти з раннього віку починають розуміти з якими труднощами стикаються люди, котрі мають проблеми розвитку, стають чутливими до потреб інших, толерантніше сприймають людські відмінності, вчаться підтримувати одне одного, позитивно взаємодіяти. Ставлення дітей до однолітків з обмеженими можливостями стає теплішим, бо вони регулярно перебувають разом. Спільна діяльність допомагає їм зрозуміти, що діти з особливими потребами, як і вони можуть робити певні речі краще за інших. Завдяки перебуванню у звичайному класі у дітей з особливими потребами зростає самоповага, впевненість у власних можливостях. У майбутньому вони стають повноцінними членами суспільства і часто не лише не потребують підтримки громади, але й роблять свій внесок у загальну справу.

Таким чином, у сучасних умовах важливим є усвідомлення того, що всі діти, незалежно від стану їхнього здоров'я та фізіологічних особливостей можуть і хочуть мати рівний доступ до якісної освіти, а особливо до звичайного, повноцінного людського спілкування.

Література

1. Лалак Н.В. Підготовка майбутніх педагогів до роботи в закладах освіти з інклюзивною формою навчання /Збірник наукових праць «Педагогічна освіта і наука в умовах класичного університету: традиції, проблеми, перспективи». – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – С. 232-240
2. Лебединська С. І. Педагогіка: Актуальні проблеми затримки психічного розвитку дітей / С. Лебединська. – К. : «Освіта», 2014. – С. 130
3. Таранченко О.М. Освіта дітей з особливими потребами за часів незалежної України: етапність у стратегічному вимірі / О.М. Таранченко, А.А. Колупаєва // Особлива дитина: навчання і виховання. - №3 (79). – 2016. – С. 7-8
4. Таранченко О.М. Соціокультурний контекст змін в освіті осіб з особливими потребами в Україні / О. Таранченко // Особлива дитина: навчання і виховання. - №4 (80). – 2016. – С. 87-96

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>